

PRIMERJALNA ANALIZA TRŽNIH POTENCIALOV DINAMIČNIH TRGOV DRŽAV BRIIVC

Competitive Analysis of Market Potentials in Dynamic BRIIVC Countries

Alenka Naglič

Markiz, d.o.o.
alenganaglich@gmail.com

Prejeto/Received:
Oktober 2010

Popravljeno/Revised:
Marec 2011

Sprejeto/Accepted:
April 2011

Izvleček

V sodobnem, dinamičnem času se porajajo novi obrisi gospodarske ureditve sveta, kjer vse vidnejšo vlogo dinamičnih trgov pridobivajo dežele v razvoju, predvsem Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska (BRIC), ter druge hitro razvijajoče se dežele. Iz primerjalne raziskave, v katero smo poleg standardnih držav BRIC vključili še Indonezijo in Vietnam, jasno izhaja spoznanje o razsežnosti tržnih potencialov dinamičnih trgov BRIIVC, ki slovenskim podjetjem lahko služi kot dobra osnova za izbiro trgov ter za oblikovanje lastne strategije izhodne internacionalizacije na izbrane trge. Raziskava potrjuje spoznanja, da morajo podjetja pred vstopom na omenjene trge podrobneje spoznati pogoje za poslovanje v posameznih državah, odkriti pasti in ovire pri vstopu na lokalne trge ter se seznaniti s poslovnimi navadami, delovanjem birokracije in administracije v izbranih državah.

Ključne besede: države BRIIVC, tržni potenciali, hitro razvijajoča se gospodarstva, neposredne tuje investicije

Abstract

In modern, dynamic times, a new base of the world economic order has been born, in which developing countries—especially Brazil, Russia, India, and China (BRIC)—have acquired an increasing role. Based on the comparative analysis, the market potential of the dynamic BRIC countries (to which Indonesia and Vietnam are added) becomes evident, which can serve Slovenian companies as a good basis for selection of the markets and how to formulate a strategy of export-oriented internationalization on the selected market. The research emphasizes that it is important to know the operating conditions in each country, to detect traps and barriers that represent markets, and to meet business practices, functioning bureaucracy, and administration of selected countries.

Keywords: BRIIVC countries, market potentials, emerging markets, foreign direct investments.

1 Uvod

Hitro razvijajoči se trgi (angl. emerging markets) so po oceni The Economist (2010) leta 2010 vključevali več kot 40 držav, ki predstavljajo skupaj več kot polovico svetovne populacije in dober delež svetovne ekonomije. Zanje je značilen napredek v liberalizaciji trgovine ter nadpovprečno hitra gospodarska rast. V teh državah se odpirajo obetavne priložnosti za sodelovanje zaradi njihove potrebe po uvozu strojev, industrijske opreme, opreme za prenos električne energije, transportne opreme in vseh vrst razvite tehnologije. Zaradi vsega naštetega imajo ta gospodarstva izjemne tržne potenciale ter sodijo med najzanimivejša na svetu.

NG

Naše gospodarstvo / Our Economy
Vol. 57, No. 3-4, 2011
pp. 33-43

UDK : 339.727.22 (100 - 773)
JEL: F00, O11

Svetovno gospodarstvo se je v preteklih petdesetih letih močno spremenilo. Po Wilsonovem mnenju (2003, 3) bodo spremembe v prihodnjih petdesetih letih še bolj dramatične, saj bo rast, ki jo spodbujajo velike razvijajoče se države, zlasti države skupine BRIC (Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska), močno vplivala na svetovno gospodarstvo. Vpliv skupine BRIC bo veliko močnejši, kot so ga v preteklosti pričakovali gospodarski analitiki.

Akronim BRIC so leta 2001 skovali v investicijsko-bančniškem podjetju Goldman Sachs (GS). Po mnenju strokovnjakov iz podjetja GS je razvoj držav skupine BRIC tako hiter, da bodo do leta 2050 gospodarstva omenjenih držav zasenčila sedanje najbogatejše države sveta (O'Neill 2001).

Indonezija in Vietnam med gospodarstvi N-11¹ izstopata kot državi, ki sta v preteklem desetletju dosegli izredno visoko gospodarsko rast, ki jo lahko primerjamo samo še z rastjo Kitajske ter Indije. Državi, novi azijski zvezdi, ponujata velike tržne potenciale. V državah vladajo ugodne ekonomske in politične razmere, ki v prihodnosti zagotavljajo trajnostno gospodarsko rast, ki ne bo prav veliko odstopala od rasti gigantske Indije ali Kitajske (Eghbal 2008). Zaradi enormne gospodarske rasti in velikih tržnih potencialov ekonomski analitiki Indonezijo in Vietnam mnogokrat prištevajo v skupino BRIC, kljub temu da sta po velikosti in številu prebivalcev v primerjavi z gigantskimi tekmičami prav majhni. Tudi v naši raziskavi smo analizirali tržne potenciale omenjenih vzhajajočih držav ter ju pridružili dinamični skupini. Zaradi pridružene Indonezije in Vietnama smo skupino BRIC preimenovali ter v nadaljevanju raziskave uporabljali akronim BRIIVC.

Po mnenju številnih ekonomistov bodo države iz skupine BRIIVC do leta 2050 postale gospodarsko vodilne države sveta. Gospodarstvo Brazilije se je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja zaradi pospešene liberalizacije začelo znova krepiti. Rusija je največja in s surovinami najbogatejša država na svetu, z velikimi tržnimi potenciali. Vlada Indije, po številu prebivalcev druge največje države na svetu, od leta 2000 dalje uvaja postopne gospodarske reforme in liberalizira zunanjo trgovino. Indonezija, četrta najbolj poseljena država na svetu, je v času svetovne gospodarske krize beležila solidno gospodarsko rast, ki je leta 2010 merila 6 %. Do leta 2014 želi Indonezija doseči 7,7 % gospodarsko rast, ustvariti 10,7 milijona novih delovnih mest ter za 10 % zmanjšati brezposelnost. Vietnam z več kot 90 milijoni prebivalcev stopa s hitrimi koraki na pot kapitalizma. Rast bruto domačega proizvoda države je leta 2010 znašala 6,8 %, v naslednjih letih pa naj bi se po napovedih približala 9 %. Nekoč zaprto in plansko gospodarstvo Kitajske v zadnjih petnajstih letih

previdno uvaja tržne reforme. Rast njenega BDP se je leta 2010 zvišala za dober odstotek in je znašala visokih 10,3 %. Povečali naj bi se predvsem stopnji rasti zasebne in javne porabe. Vzroki za trenutno počasnejšo gospodarsko rast razvijajočih se držav – tudi skupine BRIIVC – so v težavah svetovnega gospodarstva, do neke mere pa tudi ostrejši denarni politiki in naraščajoči inflaciji. Gospodarstvo držav BRIIVC je od leta 2008 raslo hitreje od pričakovanj analitikov, finančna kriza pa je še bolj okrepila položaj teh hitro rastočih držav v svetu, saj je večini njih kljub globalni krizi uspelo beležiti rast. Glavni razlog za to je predvsem v rasti domačega povpraševanja (CIA – The World Factbook 2011).

Tržni potenciali trgov držav BRIIVC kljub svetovni gospodarski krizi ostajajo enormni. Možnosti za slovenska podjetja obstajajo na številnih področjih. Pri projektih v teh državah lahko sodelujejo velika, srednja in majhna podjetja, nekatera kot podizvajalci večjim partnerjem, obstaja pa veliko področij, kjer lahko podjetja nastopajo samostojno. Zelo perspektivna dejavnost za slovenska podjetja je prenos okoljske tehnologije za zmanjšanje obremenjevanja okolja, izvoz medicinske opreme in farmacevtskih izdelkov. Obetavni sektorji so tudi telekomunikacijska in informacijska tehnologija, kot je npr. postavitve državnih IT-sistemov, prenos znanja (know-how) in podobno (Izvozno okno 2010). Vpliv eksplozivnega razvoja držav BRIIVC je čutiti na vseh področjih, zato je poleg subtilnega, komaj opaznega razvoja ta vpliv ponekod že tako močan, da pomembno opredeljuje resničnost našega vsakdana.

V raziskavi smo opravili primerjalno analizo tržnih potencialov dinamičnih trgov držav BRIIVC, ki podjetjem služi kot dobra osnova za selekcijo trgov ter za oblikovanje strategije izhodne internacionalizacije na izbrani trg. Preden se podjetje odloči za vstop na nove trge, mora dobro spoznati velikost tržišča, njegovo rast, tveganja v lokalnem okolju, donosnost potenciala, vrste nakupnih odločitev ter samo strukturo izdelčnega tržišča. Pomembno je poznati pogoje za poslovanje v posameznih državah, odkriti pasti in ovire, ki jih trgi predstavljajo, ter spoznati poslovne navade, delovanje birokracije in administracije izbranih držav.

2 Hitro razvijajoči se trgi (angl. emerging markets)

Izraz »hitro razvijajoči se trgi« pogosto uporabljamo za opisovanje družbenih in poslovnih aktivnosti v procesu hitre industrializacije posameznih nacionalnih gospodarstev. Gospodarstva hitro razvijajočih se trgov označuje nizek oz. srednji prihodek per capita. Države s takšnim prihodkom zajemajo danes kar 80 % svetovnega prebivalstva, ta delež pa hkrati predstavlja kar 20 % svetovnega gospodarstva. Države, ki sodijo v skupino hitro razvijajočih se trgov, so v fazi preoblikovanja v tržno usmerjeno gospodarstvo, ponujajo bogate poslovne priložnosti, privabljajo neposredne tuje investicije, zanje pa je značilen tudi pospešen prenos tehnologije (Mahajan in Kamini 2006, 12).

¹ N-11 sestavlja enajst ekonomij, ki naj bi se po mnenju investicijske banke Goldman Sachs do leta 2050 pridružile državam iz skupine BRIC in kot pomembnejši akter sodelovale v svetovnem gospodarstvu. V skupino N-11 sodijo Bangladeš, Egipt, Indonezija, Iran, Južna Koreja, Mehika, Nigerija, Pakistan, Filipini, Turčija in Vietnam (Eghbal 2008).

2.1 Poglavitne značilnosti hitro razvijajočih se trgov

Na ustvarjanje hitro razvijajočih se trgov vplivata dva pomembna razloga. Prvi razlog je propad državno vodenega gospodarstva, drugi pa potreba po kapitalskih naložbah. Državno vodenemu gospodarstvu v tradicionalno razvijajočih se državah ni uspelo zagotoviti trajnostnega razvoja. Ta neuspeh je države s takšno razvojno politiko prisilil v prevzemanje politike odprtih vrat in tržno naravnega gospodarstva. Države v razvoju so potrebovale kapital za financiranje svojega razvoja, ki ga vlada po tradicionalnih metodah ni mogla zagotoviti. V preteklosti so si vlade razvijajočih se dežel izposojale sredstva od komercialnih bank, tujih vlad ter mednarodnih posojevalcev, kot sta IMF (Mednarodni denarni sklad) ali Svetovna banka. To je države pogosto vodilo v prekomerno zadolževanje in hudo ekonomsko neravnovesje. Pretekle izkušnje kažejo, da so mnoge razvijajoče se države z izposojenim kapitalom ravnale zelo neučinkovito in tako slabo podprle gospodarsko rast (Li 2009).

Hitro razvijajoči se trgi se od razvitih razlikujejo po štirih pomembnih značilnostih:²

- Hitro razvijajoči se trgi so regionalne gospodarske »bombe« s številnim prebivalstvom, z dobro dohodkovno osnovo ter velikimi trgi. Njihov gospodarski uspeh spodbuja razvoj tudi v drugih državah, ki ležijo v njihovi soseščini, pa tudi nasprotno: če bodo ti trgi zašli v gospodarsko krizo, bodo za sabo potegnili tudi svoje sosedo.
- Hitro razvijajoče se trge označuje prehodno družbeno okolje, polno gospodarskih in političnih preobrazb. Trgi teh držav so oprti na politiko odprtih vrat, s katero so nadomestili tradicionalno politiko pretirane državne intervencije, ki je negativno vplivala na trajno gospodarsko rast.
- Omenjeni trgi sodijo glede na velik del eksplozivne rasti trgovskih poslov med najhitreje rastoča gospodarstva na svetu. Do leta 2020 se bo delež petih največjih hitro razvijajočih se trgov v svetovni proizvodnji podvojil s prej skromnih 7,8 %, ki so bili izmerjeni leta 1992, na kar 16,8 %. Ti trgi bodo postali pomembnejši kupci proizvodov in storitev kot industrializirane države.
- Hitro razvijajoči se trgi bodo imeli v prihodnosti pomembno vlogo tudi na področju oblikovanja svetovne politike, globalnega gospodarstva ter družbenih zadev. Hitro razvijajoči se trgi si prizadevajo za obsežnejši glas v mednarodni politiki ter večji delež v svetovnem gospodarstvu.

2.2 Gospodarstva hitro razvijajočih se trgov

Heakal (2008) meni, da označujemo gospodarstva hitro razvijajočih se trgov (odslej bomo uporabljali kratico

GRT) kot prehodno obliko, saj so trgi v procesu gibanja od zaprtega k odprtemu tržnemu gospodarstvu ter izgrajevanja odgovornosti znotraj sistema. Lep primer takšnega gospodarstva so npr. nekdanja Sovjetska zveza in druge države nekdanjega vzhodnega bloka. Kot del hitro razvijajočega se trga morajo države prenoviti načrt gospodarskih reform tako, da bo njihovo gospodarstvo v prihodnosti odgovorno, trg kapitala pa transparenten in učinkovit. Prahald (2006, 4) opozarja, da živi v svetu več kot 4 milijarde prebivalcev na dnu ekonomske piramide;³ za dnevno preživetje imajo na razpolago manj kot dva ameriška dolarja. Prav ta delež populacije je za zahodne družbe v prihodnjih desetletjih velik tržni potencial.

Države GRT morajo preurediti svoj sistem menjalnega tečaja, saj stabilnost lokalne valute krepi zaupanje v gospodarstvo, ki je še posebej pomembno takrat, ko tujci premišlujejo o možnih naložbah. Reforme v menjalnem tečaju zmanjšujejo željo lokalnih investitorjev, da bi kapital poslali v tujino oz. se odločili za t. i. beg kapitala. Poleg dopolnjevanja reform je za države GRT značilno, da pogosto prejemajo pomoč od velikih držav donatoric in/ali svetovnih organizacij, kot sta Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad (Heakal 2008).

Tabela 1: Edinstvene značilnosti ustvarjajo tržne priložnosti

Značilnosti hitro razvijajočih se trgov	Strategija za realizacijo tržnih priložnosti
Povpraševanje trgov, kulture in okolja	Ne izdelaj avtomobila, če so potrebni samo vozovi.
Visoka stopnja izselitve v razviti svet	Prizadevanje za »odbojno ekonomijo«
Precejšnja razdrobljenost trgov	Poveži blagovne znamke s trgov.
Mlado prebivalstvo, ki še narašča	Razmišljaj sveže in kot mlad.
Omejena prihodek in prostor	Razvij se v velikega tako, da razmišljaš kot majhen.
Šibka infrastruktura	Pripelji svojo infrastrukturo.
Nerazvita tehnologija	Preskoči ovire.
Slabo razviti distribucijski kanali	Trge približaj ljudem.
Hitre spremembe trgov	Razvijaj se v koraku s trgi.

Vir: Mahajan in Kamini (2006, 26).

Ključna značilnost za države GRT je rast domačih in tujih portfeljev in neposrednih naložb. Porast vlaganja v državo pogosto kaže, da je bila ta v preteklosti sposobna strukturirati gospodarstvo, ki mu je vredno zaupati. Razen tega tuje naložbe namigujejo na dejstvo, da svet vedno bolj upošteva hitro razvijajoče se trge. Kadar so mednarodni tokovi kapitala usmerjeni v GRT, dotok tujega denarja v lokalno gospodarstvo poveča obseg vrednostnih papirjev države ter poveča tudi dolgoročne naložbe v infrastrukturo.

Za tuje investitorje in gospodarstvo razvitega sveta sploh je po Heakalovem mnenju (2008) GRT priložnost za ustanavljanje novih podjetij, gradnjo tovarn in pridobiva-

² Prilagojeno po Chuan Li (2009).

³ T. i. BOP-države (Bottom-of-Pyramid Countries).

nje novih virov dohodka. Stopnja brezposelnosti v hitro razvijajočih se državah pada, izboljšujejo se delovne spretnosti ter strokovnost vodenja, prenos tehnologije pa hitro narašča. Dolgoročno se bo raven celotne proizvodnje GRT še dvigovala in s tem povečevala BDP. Sčasoma se bo vrzel med razvijajočim se in razvitim svetom občutno zmanjšala.

2.3 Najpomembnejši razvijajoči se trgi sveta⁴

Med razvijajoče se trge sodijo novoindustrializirane države, katerih gospodarstva še niso dosegla prvovrstnega svetovnega statusa, čeprav z makroekonomskega zornega kota že krepko prehitevajo svoje razvite nasprotnike. Natančna razvrstitev na seznam razvijajočih se oz. razvitih trgov ni preprosta. Najboljši vodnik za razvrstitev držav so viri, ki zajemajo informacije o investicijah. Takšni viri so npr. ISI Emerging Markets in The Economist ali market index makers, ki ga predstavlja Morgan Stanley Capital International.

Države, ki sodijo med hitro razvijajoče se trge, so: Argentina, Bahrajn, Bangladeš, Bolgarija, Brazilija, Češka, Čile, Egipt, Estonija, Filipini, Hongkong, Indija, Indonezija, Iran, Jordanija, Južna Afrika, Južna Koreja, Katar, Kitajska (v skupini hitro razvijajočih se trgov zavzema prvo mesto), Kolumbija, Kuvajt, Latvija, Litva, Madžarska, Malezija, Maroko, Mauritius, Mehika, Nigerija, Oman, Pakistan, Peru, Poljska, Romunija, Rusija, Savdska Arabija, Singapur, Slovaška, Šrilanka, Tajska, Tajvan, Turčija, Vietnam in Združeni arabski emirati.

Države, katerih gospodarstva sodijo v razred razvijajočih se trgov, izkazujejo hiter razvoj ter pospešeno gospodarsko preobrazbo. Zanimivo je dejstvo, da v razred

⁴ Prilagojeno po Emerging markets (2011). Dostopno na: <http://www.emergingmarkets.org/>.

hitro razvijajočih se trgov sodi tako Kitajska, ena izmed močnejših gonilnih sil svetovnega gospodarstva, kakor tudi Latvija, predstavnicica manjših držav, a z obetavnimi ekonomskimi potenciali. Obe gospodarstvi doživljata hiter ekonomski razvoj ter opazen proces preoblikovanja. Obe državi sta začeli odpirati svoj trg ter ga usmerjati proti svetovnemu prizorišču.

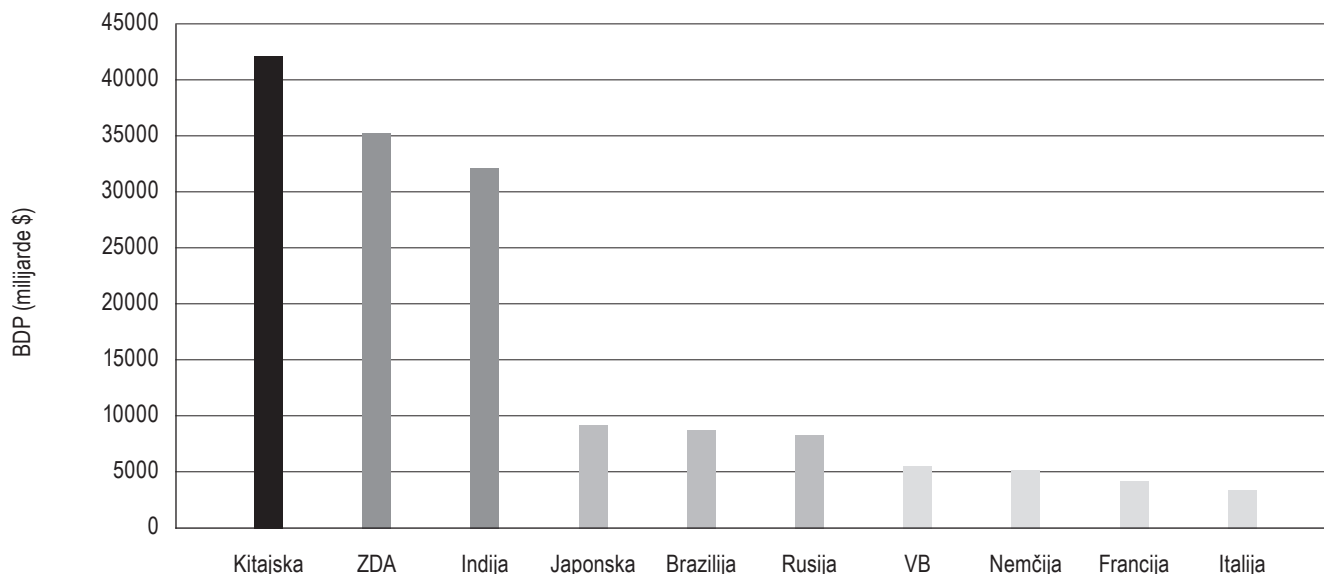
2.4 Razvijajoči se trgi držav BRIC

Svetovno gospodarstvo se je v preteklih petdesetih letih močno spremenilo. V prihodnjih petdesetih letih bodo spremembe še bolj dramatične, saj bo rast, ki jo spodbujajo velike razvijajoče se države, zlasti države skupine BRIC (Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska), močno vplivala na svetovno gospodarstvo. Vpliv skupine BRIC bo veliko močnejši, kot so ga pričakovali gospodarski analitiki (Wilson 2003, 3).

Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska oz. države skupine BRIC postajajo dinamični trgi z velikimi tržnimi potenciali. Med seboj so te države tesno povezane ter druga od druge soodvisne. Brazilija in Rusija z velikimi zalogami surovin stojita nasproti Kitajski in Indiji, ki zaradi velike gospodarske rasti teh surovin največ porabita. Omenjene države predstavljajo skupaj že skoraj polovico celotnega svetovnega prebivalstva. Odlikuje jih vse bolj učinkovito in vedno bolj konkurenčno gospodarstvo. Po mnenju analitikov bo bruto domači proizvod držav skupine BRIC v prihodnjih 35 letih presegel BDP držav članic G6. Kitajska naj bi bila do leta 2050 po velikosti gospodarstva največje gospodarstvo na svetu, sledile pa naj bi ji ZDA in Indija (ibid.).

Omenjene države so tako po površini kot tudi po številu prebivalcev med največjimi na svetu, poleg tega pa so v zadnjih letih rasle z visoko stopnjo gospodarske rasti. Azijsko območje je po mnenju številnih svetovno

Slika 1: Največja gospodarstva leta 2050

Vir: Wilson 2003.

Tabela 2: Kazalniki tržnih potencialov za razvijajoče se trge

Razsežnost	Merjenje	Uporabljena merila
1. velikost trga	10/50	urbana populacija (v milijonih) potrošnja elektrike (v milijardah kwh)
2. odstotek rasti trga	6/50	povprečna letna rast porabe primarne energije (v %) rast realnega BDP (v %)
3. intenzivnost trga	7/50	zasebna potrošnja kot odstotek BDP
4. potrošnja trga	5/50	delež potrošnje srednjega razreda/dohodek glavne telefonske linije (na 100 prebivalcev)
5. trgovska infrastruktura	7/50	naročniki mobilne telefonije (na 100 prebivalcev) število PC-jev (na 100 prebivalcev) asfaltirane ceste (km na 1.000.000 prebivalcev) uporabniki interneta (na 100 prebivalcev) odstotek gospodinjstev s TV
6. ekonomska svoboda	5/50	kazalec ekonomske svobode kazalec politične svobode
7. tržna sprejemljivost	6/50	uvoz per capita (US \$) trgovina kot odstotek BDP (%)
8. tveganost države	4/50	ocenitev tveganja države

Vir: Global EDGETM. Market Potential Index.

Tabela 3: Indeks tržnih potencialov držav skupine BRIIVC za leto 2010

DRŽAVE		BR	RU	IN	ID	VI	KT
velikost trga	R	04	03	02	05	/	001
	I	21	24	38	11	/	100
% rasti trga	R	11	26	02	04	/	001
	I	36	01	78	53	/	100
intenzivnost trga	R	17	20	24	19	/	026
	I	47	40	26	41	/	001
potrošnja trga	R	23	16	11	10	/	013
	I	20	49	60	63	/	060
trgovska infrastruktura	R	13	08	25	20	/	021
	I	52	65	09	33	/	033
ekonomska svoboda	R	14	24	18	15	/	025
	I	55	11	47	50	/	002
sprejemljivost trga	R	25	22	20	24	/	023
	I	01	02	03	01	/	002
tveganje države	R	12	15	13	22	/	008
	I	50	44	50	33	/	064
skupni INDEKS	R	11	21	09	12	/	002
	I	28	17	48	27	/	092

Legenda 1: R – rang, I – indeks.

Legenda 2: BR – Brazilija, RU – Rusija, IN – Indija, ID – Indonezija, VI – Vietnam, KT – Kitajska.

Vir: Global EDGETM. Market Potential Index.

Tabela 4: Primerjava KTP od leta 2002 do leta 2010

Država	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
	rang	rang	rang	rang	rang	rang	rang	rang	rang
Brazilija	11	16	23	23	/	18	20	17	16
Rusija	21	09	12	13	/	11	12	15	13
Indija	09	11	11	09	/	09	08	09	10
Indonezija	12	22	19	21	/	19	17	16	22
Vietnam	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Kitajska	02	02	02	01	/	03	04	05	05

Vir: Global EDGE™. Market Potential Index.

znanih analitskih hiš eden perspektivnejših prostorov za kapitalne naložbe. Države se odpirajo tujim vlagateljem, zanje pa so zanimive zaradi nizkih stroškov delovne sile ter še neurejene zakonodaje na področju varstva pri delu, kar navzočim zahodnim podjetjem omogoča doseganje posebnih dobičkov.

Hitro razvijajoči se trgi skupine BRIC so izredno veliki, z dvigovanjem kupne moči in povpraševanja pa v prihodnje predstavljajo velik potencial za prodajo blaga in storitev. Sirkin in soavtorji (2008, 27) poudarjajo, da imajo potrošniki držav BRIC in drugih hitro razvijajočih se trgov očitno podobne tendence v povpraševanju. Zanimive panoge za naložbo denarja na trgih BRIC so finance, energetika in naftna industrija, v zadnjem obdobju pa postajajo pomembne tudi bolj razvite panoge, kot sta avtomobilska industrija in tehnologija.

V naslednjih petih desetletjih bodo po raziskavah Goldman Sachsa Brazilija, Rusija, Indija in Kitajska, države iz skupine BRIC, imele veliko večji vpliv na svetovno gospodarstvo, kot so ga imele v preteklosti (Wilson 2003).

3 Primerjalna analiza tržnih potencialov dinamičnih trgov držav BRIIVC

Mednarodni marketing postaja z naraščajočim trendom internacionalizacije podjetij vse bolj pomemben. Ker imajo prodajalci (podjetja) na razpolago mnogo alternativ, se morajo odločiti, na katere mednarodne trge želijo vstopiti, ter zanje določiti primerno marketinško strategijo.

3.1 Preliminarni pregled zanimivih tujih trgov

Preliminarni pregled zanimivih trgov pomeni analizo osnovnega povpraševanja v demografskem, političnem, ekonomskem in kulturološkem okolju potencialnega trga. Podjetje mora oceniti, ali sploh obstaja povpraševanje po njegovem izdelku ali storitvi, ter v primeru pozitivnega odgovora določiti velikost povpraševanja. Preliminarni pregled trgov je ključna točka pri odločitvi za vstop podjetja na nove trge.

V začetnih fazah ocenjevanja si pomagamo z različnimi kazalniki velikosti trga, ki nam dajo okvirno oceno o možnem tržnem potencialu v posameznih državah. Takšni kazalniki nam bolj služijo za primerjalno analizo velikosti globalnih tržnih potencialov med posameznimi državami kot za nadrobno analizo tržnega potenciala za določeni izdelek v izbrani državi. Navedeni indikatorji nam torej omogočajo razvrščanje in izbiro držav, ne pa izdelčnih tržišč v posamezni državi (Jurše 1997, 94).

3.2 Kazalniki tržnega potenciala razvijajočih se trgov⁵

Razvrščanje tržnih potencialov na hitro razvijajočih se trgih je pomemben in zahteven proces. Hitro razvijajoča se gospodarstva vključujejo več kot polovico svetovnega prebivalstva ter računajo na velik delež v svetovni proizvodnji.

⁵ Povzeto po Global EDGE™. Market Potential Index. <http://globaledge.msu.edu/resourceDesk/mpii/>.

Tabela 5: Prikaz tržnih potencialov in privlačnosti držav skupine BRIIVC

DRŽAVA:	BRAZILIJA	RUSIJA	INDIJA	INDONEZIJA	VIETNAM	KITAJSKA
leto	2010	2010	2010	2010	2010	2010
prebivalstvo (v mio)	193,3	141,7	1.184,0	245,6	90,5	1.339,2
BDP (v mrd EUR potekočih cenah)	1.512,9	1.234,9	1.236,3	749,3	201,7	4.335,7
BDP per capita (vEUR)	7.829	8.713	1.047	3.118	2.249	3.240
rast BDP (v %)	7,2	4,5	8,0	6,0	6,8	10,3
rast zasebne potrošnje (v %)	6,5	3,8	6,4	/	/	9,5
rast javne potrošnje (v %)	4,0	2,0	9,3	/	/	8,0
rast investicij (v %)	17,0	4,0	9,6	/	/	10,4
rast celotnega domačega povpraševanja (v %)	8,2	7,8	8,4	/	/	9,2
rast industrijske proizvodnje (v %)	14,5	7,0	11,2	3,6	14,0	16,0
stopnja nezaposlenosti (v %)	7,0	7,9	10,8	7,1	2,9	9,3
stopnja inflacije (letno povprečje, v %)	4,9	6,7	11,0	5,1	11,8	3,3
uvoz blaga (v mrdEUR)	-144,8	-182,8	-253,7	-80,58	-61,15	-1.008,0
izvoz blaga (v mrdEUR)	152,9	299,4	155,7	106,11	52,24	1.166,5
realna stopnja rasti izvoza blaga in storitev (v %)	12,8	5,0	13,9	/	/	13,7
realna stopnja rasti uvoza blaga in storitev (v %)	27,9	15,3	11,6	/	/	13,3
izvoz R. Slovenija1* (v mio EUR)	15,2	251,7	41,3	/	/	42,3
uvoz R. Slovenija2* (v mio EUR):	22,0	149,7	81,4	/	/	204,7
stopnja tveganosti države (0-100; 0 – maks., 100 – min. tveganost)	45	56	51	/	/	47
razred tveganja (A-E; A – min., E – maks. tveganost):	C	C	C	/	/	C

* Izvozno okno. Dostopno na: http://www.izvoznookno.si/Drzave/Vse.aspx?id_menu=2.

Vir: CIA – The World Factbook.

Te države imajo zelo visok odstotek rasti, vsi kazalniki pa potrjujejo velikanske tržne potenciale.

3.3 Tržni potenciali držav skupine BRIIVC

V ocenjevanje obeh trgov držav skupine BRIIVC je treba razen kazalnikov tržnega potenciala vključiti še kazalnike tržnih tveganj, zato je smiselno izoblikovati ustrezen katalog kazalnikov, ki omogoča tržnim raziskovalcem enostavno izbiro ustreznih meril in ocenjevanje držav na osnovi sekundarnih informacijskih virov.

Iz gornje tabele so razvidni naslednji podatki o državah iz skupine BRIIVC (CIA – World Factbook 2011):

Kitajska je največja država v skupini z več kot 1,3 milijarde prebivalcev, najvišjo gospodarsko rastjo in visokimi deviznimi rezervami. Leta 2010 je imela največji BDP (merjen v evrih), sledile so ji Brazilija, Indija, Rusija, Indonezija in Vietnam. Najvišji BDP per capita je imela Rusija, saj je znašal kar 8,713 evra. Sledile so Brazilija, Kitajska, Indonezija in Vietnam. Indija je po BDP per capita med državami iz skupine BRIIVC na zadnjem mestu, vendar ji analitiki v bližnji prihodnosti napovedujejo bliskovit napredek. Leta 2010 se je v Braziliji očitno povišala rast investicij, saj je merila 17 %, z 10,4 % je Braziliji sledila Kitajska. Rast industrijske proizvodnje je leta 2010 po pričakovanju močno izstopala na Kitajskem (16,0 %) ter v Braziliji (14,5 %), s svojimi 14,0 % je presenetil Vietnam, saj je državam iz skupine BRIIVC spretno sledil. Najvišja stopnja nezaposlenosti je bila v Indiji (10,8 %) in na Kitajskem (9,3 %), najvišja inflacija pa je pestila Vietnam. Kitajska je tako kot na drugih področjih dominirala tudi na področju izvoza blaga. Posamezne države iz skupine BRIIVC spadajo v razred tveganja C, kar pomeni, da so glede tveganja umeščene nekje na sredino, saj je normativ za tveganost v razponu od A do E.

Primerjava podatkov kaže, da je Kitajska leta 2010 ponovno pisala zgodbo o uspehu, saj jo, sodeč po ekonomskih kazalnikih, lahko uvrščamo med prvo izmed držav iz skupine BRIIVC ter gospodarsko najpomembnejšo državo na svetu. Dolgoročno naj bi ji tesno sledili tudi Indija in Brazilija.

3.4 Napoved gospodarskih gibanj po posameznih državah BRIIVC

Brazilija je največja in gospodarsko najmočnejša država Latinske Amerike. Po napovedih analitikov se bo gospodarska rast Brazilije povečevala do mere, ko naj bi gospodarstvo države pristalo v samem svetovnem vrhu. Večji del brazilskega gospodarstva predstavljajo panoge, vezane na naravna bogastva, kot so sladkor, žitarice, kava, kakav, aluminij, dragi kamni in oljarice. Bogastvo surovin je državi po drugi svetovni vojni omogočilo hitro industrializacijo, zadnja leta pa država z ekonomskega vidika širi svojo prisotnost na svetovnem trgu in je hkrati naklonjena tujim investicijam. Najhitreje so doslej naraščale proizvodnja v naftnem sektorju, proizvodnja avtomobilov in

proizvodnja jekla. Leta 2009 je Kitajska postala najpomembnejša trgovinska partnerica Brazilije (CIA – The World Factbook 2011).

Rusija je bila v preteklih letih zanimiva za tuje vlagatelje zaradi velikega in hitro rastočega trga, poceni in visoko kvalificirane delovne sile, surovin, politične in makroekonomske stabilnosti ter ugodnega davčnega režima. Glavne ovire za tuje vlagatelje so bile administrativne ovire (npr. zamudno pridobivanje dovoljenj), korupcija, nekonsistentna zakonodaja ter njeno selektivno interpretiranje in izvajanje. Globalna kriza je Rusijo prizadela bolj kot druge države v t. i. skupini BRIC. Gospodarska gibanja v državi za prihodnja obdobja je težko napovedati, zagotovo pa bodo še vedno odločilen dejavnik svetovne cene nafte in drugih surovin ter povpraševanje po njih. Tveganost poslovanja na ruskem trgu se zaradi tega povečuje, o privlačnosti Rusije kot naložbene destinacije pa veliko pove dejstvo, da so leta 2010 beležili upad TNI. Država se sooča z visoko stopnjo inflacije, ki je leta 2010 znašala 6,7 % in je vzročna posledica poletnih suš, ki so uničile tretjino pridelkov. Država lahko po napovedih analitikov zaradi kombinacije nizke življenjske dobe in nizke stopnje rodnosti v prihodnjih petdesetih letih pričakuje prepolovitev prebivalstva. Rusijo bosta v prihodnosti še vedno pestila visoka stopnja korupcije ter veliko nesorazmerje med razvitostjo mestnih in ruralnih področij. Številni svetovni ekonomisti so že pozvali, da bi Rusijo izločili iz skupine BRIC ter jo nadomestili z državo dolgoročnejših potencialov – Indonezijo (ibid.).

Indija naj bi po napovedih analitikov leta 2011 za beležila najvišjo gospodarsko rast v zadnjih treh letih. Te napovedi temeljijo na dejstvu, da je rast v ključnih sektorjih proizvodnje, gradbeništva, financ, nepremičnin in poslovnih storitev v prvih treh mesecih tekočega leta več kot 8 %. Visoka rast porabe med prebivalstvom (leta 2010 je znašala 7 %) kljub gospodarski krizi je in bo pripomogla k dobri sliki Indije. Tudi rast investicij ostaja še vedno visoka (leta 2010 je bila 9,6 %) ter podprta z vladnimi investicijami v razvoj infrastrukture. Visoka rast investicijske potrošnje se obeta tudi v prihodnjih letih. Indija skriva svoje zaklade predvsem v zelo izobraženi delovni sili ter relativno mladem prebivalstvu. Visoko kvalificirani delavci ob za zdaj še velikem pomanjkanju infrastrukture predstavljajo rast gospodarstva, ki je poleg surovin nujno potrebna za nemoten razvoj države. Za Indijo je značilno, da svoj človeški in denarni kapital nalaga v napredne panoge, kot so tehnologija, farmacija in finance (ibid.).

Indonezija je zanimiva država v jugovzhodni Aziji, ki se stabilno razvija tudi v času svetovne gospodarske krize. Leta 2009 je ta gigantska država, ki šteje več kot 245 milijonov prebivalcev, dosegla 4,5 % rast BDP. Leta 2010 je rast BDP napredovala na 6 %. Država je za tuje investitorje privlačna predvsem zaradi bogatih naravnih virov, naraščajočega deleža srednjega razreda prebivalstva ter relativno poceni delovne sile. Ocena gospodarske prihodnosti Indonezije je izjemno pozitivna, kar potrjuje še en makroekonomski kazalec – proračunski primanjkljaj države je leta

2010 znašal le 0,6 % BDP. Indonezijska fiskalna politika, visoka gospodarska rast ter sam razvoj regije kažejo na visoke dolgoročne potenciale države (ibid.).

V Vietnamu nameravajo nadaljevati gospodarske reforme, ki so jih pred dvema desetletjema začeli izvajati v okviru politike prenove, s katero je država postala ena izmed najhitreje razvijajočih se držav v jugovzhodni Aziji. Vietnam bo v prihodnjih petih letih poskušal ohraniti 7,5 do 8 % letno gospodarsko rast ter doseči znižanje brezposelnosti v mestih pod 5 %. Gospodarstvo države želi tudi v prihodnosti privabljati tuje investitorje s pomočjo kvalificirane, a poceni delovne sile. Vietnam z investicijami prihaja do denarja, ki ga namenja za infrastrukturne in druge projekte (ibid.).

Kitajska se v svetu vse bolj pozicionira kot gospodarska, politična in vojaška velesila. Kot vodilno tržišče držav BRIC postaja vse bolj zanimiva ne samo z vidika nabave in proizvodnje, temveč tudi z vidika tujih neposrednih investicij, lastnega razvijajočega se notranjega trga, domačega povpraševanja ter naraščajočega srednjega razreda potrošnikov. Kljub svetovni gospodarski krizi je leta 2010 znova povišala svojo gospodarsko rast, ki ne temelji le na močni izvozni aktivnosti, ampak jedro rasti izhaja iz vse večje potrošnje gospodinjstev, podjetij in države. Glavnina rasti tako temelji na domači potrošnji, ki v kombinaciji s kapitalskimi investicijami predstavljajo zdrav temelj za okrepanje domačega gospodarstva. Visoko gospodarsko rast je leta 2010 na Kitajskem spremljala tudi inflacija. Ta je na letni ravni znašala 3,3 %, povzpela pa se je predvsem zaradi naraščanja cen hrane. V želji po omejitvi inflacije, ki je pomemben dejavnik življenja Kitajcev, saj gospodinjstva za nakup hrane namenijo tudi polovico prihodkov, je država sprejela različne ukrepe. Med drugim je leta 2010 večkrat zvišala ključne obrestne mere za posojanje in vloge ter zvišala zahteve glede obveznih rezerv bank. Z ukrepi je želela zmanjšati obseg denarja v obtoku, ki se je povečal ob ukrepih za spodbujanje gospodarstva in povzroča inflacijske pritiske. Aktivno spodbujanje pritoka tujega kapitala je eden izmed ključnih elementov kitajskega razvojnega modela, ki temelji na izvozno usmerjeni rasti, čeprav se kitajski gospodarski načrt za leto 2011 zavzema za gospodarsko rast, ki ne bo več odvisna od izvoza oz. od tujine. V skladu s tem država promovira domačo potrošnjo. Pri Kitajcih ne smemo pozabiti na dejstvo, da imajo še vedno relativno poceni delovno silo, zaradi katere predstavlja država resno konkurenco v globalni ekonomiji (ibid.).

4 Slovenska podjetja in trgi držav skupine BRIIVC

Dinamični trgi skupine BRIIVC ohranjajo zaradi velikosti svojega notranjega trga, velikih razvojnih potencialov, globalne stroškovne konkurenčnosti in geostrateškega položaja relativno visoke stopnje gospodarske rasti. V želji po optimiranju tržne rasti in poslovnega rezultata ambiciozna slovenska podjetja poleg domačih tržnih potencialov ne smejo zanemariti tržnih potencialov hitro razvijajočih se trgov.

4.1 Nujnost tržne diverzifikacije

Aktualna gospodarska kriza je pokazala, da se je hipoteza o pomembnosti razpršitve izvoza podjetij na nove trge očitno potrdila. Podjetja se praviloma ozirajo za novimi poslovnimi možnostmi, kadar potrebujejo dodatno prodajo, dodatne vire ali kadar želijo razpršiti tveganje.

V času globalne krize je za mednarodno usmerjena slovenska podjetja smiselno razmišljati o razpršitvi izvoza in vstopu na nove, hitro razvijajoče se trge. S tržno diverzifikacijo bi porazdelili in razpršili nevarnost tveganja ter zmanjšali odvisnost od enega ali nekaj trgov (kupcev). Po mnenju Jakličeve (Nuredini 2009) so se gospodarski krizi z ekspanzijo v tujino učinkovito prilagajala manjša slovenska podjetja, medtem ko so večja, predvsem tista v državni lasti, ostajala toga. Podatki raziskave o zaznavanju in izkoriščanju tržnih potencialov na trgu držav BRIVC v procesu internacionalizacije izbranih slovenskih podjetij kažejo, da podjetja zanemarljivo izkoriščajo možnosti tržne diverzifikacije, zlasti skromna pa je njihova prisotnost na trgih BRIVC (Naglič 2009, 68).

Slovenska podjetja morajo sodelovanje s hitro razvijajočimi se gospodarstvi BRIIVC še posebej vztrajno krepiti zaradi naslednjih pomembnih razlogov:

- sodelovanje s hitro razvijajočimi se trgi pospešuje tudi razvoj slovenskih podjetij in nacionalnega gospodarstva;
- gospodarstva BRIIVC bodo v prihodnosti vir dinamičnega povpraševanja po proizvodih in storitvah;
- izmed vseh članic Evropske unije imajo prav slovenska podjetja najmanj menjave s Kitajsko, saj je delež izvoza le 0,3 % (Svetličič 2009);
- le 4,2 % izvoza Slovenije gre v države BRIC (ibid.);
- Slovenija je skromna pri naložbah v tujino, saj gre v Rusijo le 3,5 % vseh naložb, v Indijo, Brazilijo in Kitajsko pa niti 0,5 % (ibid.);
- države BRIIVC so vir inovacij, saj imajo tuje multinacionalne družbe tam postavljenih ogromno centrov za rast in razvoj (še posebej v Indiji in na Kitajskem);
- hitro razvijajoča se gospodarstva je svetovna kriza prizadela manj kot države razvitih gospodarstev;
- razvijajoči se trgi ponujajo možnosti izkoriščenja tržnih niš in delokalizacije (offshoring);
- medkulturne različnosti lahko podjetja izkoristijo za rast lastne produktivnosti.

4.2 Prepoznavanje velikih tržnih potencialov

Ekonomski analitiki se strinjajo, da bodo imela v obdobju svetovne krize (naj)manjše težave predvsem tista podjetja, ki so razširila svoje poslovanje na hitro razvijajoče se trge, še posebej v države skupine BRIIVC.

Možnosti za slovenska podjetja na trgih BRIIVC so na številnih področjih, pri projektih pa lahko sodelujejo tako

velika kot tudi majhna in srednja podjetja (Izvozno okno 2010). Na trgih BRIIVC so velike možnosti za prodor v t. i. tržne niše. Majhna podjetja si težko privoščijo tekmovanje na trgu z veliko kupci, preostane jim, da najdejo nišo, kjer je manjše količine mogoče nadomestiti z višjimi dobički. Manjša slovenska podjetja, ki že imajo izkušnje z vstopom na hitro razvijajoče se trge, opozarjajo, da se je za preboj na trge BRIIVC smiselno povezati še s kakšnim manjšim podjetjem z enako vstopno strategijo (Naglič 2009, 89). Izhajajoč iz prakse slovenskih podjetij, ki so že prisotna na omenjenih trgih, je smiselno povezovati različne tehnologije, glede na potrebe tudi iz različnih branž, in jih na trgu ponuditi istočasno v kompletu. Povezane tehnologije so najboljši adut za pogajanja s podjetji v hitro razvijajočih se državah (ibid., 89).

Nedavna anketna raziskava o zaznavanju in izkoriščanju tržnih potencialov na trgu držav BRIIVC v procesu internacionalizacije izbranih slovenskih podjetij (ibid., 65) je pokazala, da so se podjetja v preteklosti za vstop na trge BRIIVC odločala predvsem na podlagi samostojne odločitve ali po spletu ugodnih poslovnih okoliščin. Najbolj priljubljen način vstopa na tuje trge je za slovenska podjetja še vedno izvoz izdelkov, velika podjetja pa se pospešeno odločajo tudi za neposredne naložbe v ustanovitev lastne proizvodnje v tujini. Pogosto so neposredne naložbe edina strategija mednarodnega marketinga, ki izpolnjuje visoke zahteve podjetja glede možnosti za ustvarjanje profita in nadzora poslovnih aktivnosti v tujini. Z neposrednimi naložbami na posamezne trge BRIIVC so v preteklosti že vstopila nekatera uspešna slovenska podjetja, kot so Krka, d. d., Le-Tehnika, d. o. o., Iskra Avtoelektrika, d. d., ter Iskraemeco, d. d. Več kot polovica anketiranih podjetij, ki so aktivna v mednarodnem okolju, na hitro rastoče trge še ni vstopila, vendar o izkoriščanju velikih tržnih potencialov držav skupine BRIIVC intenzivno razmišlja. Podjetja so kot pglavitno težavo pri vstopu na tuje trge označila nepoznavanje trga, veliko pa se jih sooča tudi z neizkušeno stjo pri izvajanju mednarodnih poslov ter pomanjkanjem financ. Zanimivo je dejstvo, da so podjetja tveganje pred neuspehom na tujih trgih po podatkih raziskave postavila na zadnje mesto (ibid., 65).

Slovenska podjetja premalo in nenačrtno poslujejo z državami BRIIVC, saj so izvozni deleži po podatkih SURS (2010) v te države zanemarljivi. Razlogov za to je več: majhnost podjetij in omejenost virov, pomanjkanje institucionalne podpore za prodor na omenjene trge (vladne spodbude, prešibka prisotnost ali popolna odsotnost gospodarskih predstavništev v podporo slovenskim podjetjem) in velika neozavešenost o pomenu teh trgov za prihodnost svetovne ekonomije.

4.3 Poslovne priložnosti na trgih BRIIVC

Po Pivkovem mnenju (2010) lahko slovenska podjetja v prihodnosti na indonezijskem in vietnamskem trgu izkoristijo bogate poslovne priložnosti zaradi številčnosti prebivalstva ter hitre rasti predvsem na področju medicin-

skih pripomočkov in farmacevtskih izdelkov. Možnosti se ponujajo (ibid.) tudi na področju rešitev za izrabo pitne vode, opreme za proizvodnjo hrane in pijač ter za različne okoljevarstvene rešitve ter energetske sisteme. Priložnosti se kažejo tudi na področju turizma, avtomobilske industrije, informacijske tehnologije ter rešitev za varovanje objektov (ibid.). Pivk (2007) navaja, da ponuja Vietnam priložnosti na področju energetike, telekomunikacij, informacijske tehnologije in izgrajevanja infrastrukture, še posebej cestne in letalske. Izredno perspektivna dejavnost za slovenska podjetja na kitajskem trgu je prenos okoljske tehnologije za zmanjšanje obremenjevanja okolja. Gospodarsko sodelovanje Slovenije in Rusije se je po kriznem letu 2009, ko se je blagovna menjava med državama zmanjšala za več kot četrtino, leta 2010 občutno okrepilo (JAPTI 2011). Rusija tako še naprej ostaja eden izmed ključnih izvoznih trgov za slovenska podjetja. Zanimive priložnosti se kažejo v gradbeniški in turistični dejavnosti. Brazilija ponuja po mnenju namestnika brazilskega zunanjega ministra (Morozov 2010) številne poslovne možnosti predvsem podjetjem, ki so se sposobna prilagajati lokalnim zahtevam kupcev. Podjetja, ki delujejo na področju informacijskih tehnologij, strojne industrije in inženiringa, lahko zanimive poslovne priložnosti izkoristijo na gigantskem indijskem trgu (Izvozno okno 2011). Kitajska in Indija ostajata po raziskavah svetovalnega podjetja At Kearney (2005) najprivlačnejši NTI-lokaciji v vseh ključnih podjetniških sektorjih, kar utegnejo izkoristiti tudi slovenska podjetja.

5 Sinteza spoznanj analize tržnih potencialov na trgih BRIIVC z zornega kota slovenskih podjetij

Zahodni trgi so večinoma zasičeni, zato morajo podjetja poiskati nove možnosti. Med ključne trge bodo slovenska podjetja morala uvrstiti vse bolj pomembne, toda oddaljene in tvegane trge držav skupine BRIIVC.

Slovensko gospodarstvo je po zunanjetrgovinski menjavi in investicijskih aktivnostih še vedno preveč vpeto med države Evropske unije in jugovzhodne Evrope (SURS 2010). V Evropsko unijo so slovenska podjetja leta 2009 izvozila 63 % celotnega izvoza, v jugovzhodno Evropo pa 19 %; slovenska podjetja 60 % vseh neposrednih naložb v tujini ustvarijo v državah nekdanje Jugoslavije, 26 % pa v Evropski uniji (Svetličič 2009). Leta 2010 je Slovenija povečala izvoz na Kitajsko in v Brazilijo, krepila pa tudi sodelovanje z Indijo, Indonezijo in Vietnamom (Izvozno okno 2011).

Primerjalna razvrstitev trgov BRIIVC daje slovenskim podjetjem izhodišče za oblikovanje strategije vstopa na izbrana tuja tržišča ter razporejanje marketinških potencialov podjetja. Čeprav na prvi pogled trgi držav skupine BRIIVC delujejo zelo podobno, pa zahtevajo razlike v velikosti in stopnji razvitosti omenjenih trgov, ki jih kaže primerjalna analiza tržnih potencialov, od slovenskih podjetij znatno prilagajanje izdelkov oz. celotnega marketinškega programa vsakemu izmed teh trgov. Raznolikost potencialov in tržnih tveganj držav skupine BRIIVC potrjuje, da

vladajo med raziskovanimi trgi precejšnje razlike, zato je smiselno oz. nujno, da podjetja celovito prilagodijo lastne strategije in programe trženja za vsak izbrani trg posebej. Seveda pa morajo podjetja strategijo vstopa ter strategijo delovanja na trgih BRIIVC nujno prilagoditi tudi svojim razpoložljivim marketinškim potencialom.

6 Sklepne ugotovitve

Države BRIIVC se bodo v prihodnjem desetletju dokončno utrdile na politično-gospodarskem zemljevidu sveta. Z vlaganji in selitvijo proizvodnje v te države se v obdobju redistribucije gospodarske in politične moči v svetu poskušajo rešiti močno načeta gospodarstva Zahoda. V omenjene države vstopajo tuji vlagatelji, ki želijo zaradi poceni delovne sile in poceni zemljišč čim hitreje postaviti svoje proizvodne zmogljivosti. Z investicijami prihajajo države BRIIVC do denarja, ki ga namenjajo za infrastrukturne in druge projekte. Te države si želijo pridobiti mnoga tuja podjetja, svoje priložnosti pa bi tam lahko iskala tudi slovenska.

Razvijajoči se trgi bodo v prihodnosti za slovenska podjetja predstavljali pomembne poslovne izzive. Podjetja bodo morala bistveno okrepiti naložbe na razvijajočih se trgih, vključno s področjem raziskav in razvoja, saj trenutno premalo izkoriščajo njihove tržne potenciale, kar bi lahko pripisali geografski oddaljenosti, pomanjkanju poslovnih idej, jezikovnim oviram in preslabemu zaznavanju tržnih potencialov.

Slovenska podjetja so relativno slabo tržno diverzificirana ter skromno prisotna na dinamičnih trgih skupine BRIIVC. Na omenjene trge največ izvažajo velika podjetja, vendar imajo obetavne priložnosti za izvoz tudi majhna in srednja podjetja, ki bi se morala v želji po optimiranju tržne rasti in poslovnega rezultata bolj osredotočiti na tržne niše, izvoziti pa bi morala tudi več izdelkov z visoko dodano vrednostjo (Sloexport 2011).

Analiza tržnih potencialov držav skupine BRIIVC jasno kaže, da bo v prihodnosti prisotnost na omenjenih trgih morala postati ena izmed temeljnih strateških razvojnih usmeritev vseh ambicioznih slovenskih podjetij, saj sta rast in razvoj podjetja vedno bolj odvisna od njegove sposobnosti za internacionalizacijo poslovanja.

Uspeh slovenskih podjetij na obetavnih trgih BRIIVC je v veliki meri odvisen od pravilno oblikovane marketinške strategije, ki ustrezno povezuje poslovne potenciale podjetja s tržnimi priložnostmi na omenjenih trgih. Zaradi raznolikosti teh trgov, različne stopnje njihove razvitosti in tveganosti ter končno različne privlačnosti za nabavne in prodajne aktivnosti je za slovenska podjetja nujno, da svoje strategije in programe trženja celovito prilagajajo vsakemu izmed trgov skupine BRIIVC zase.

Literatura

- AT Kearney, Inc. (2005). FDI Confidence Index. *Global Business Policy Council. Volume 8*. Dostopno na: http://www.atkearney.com/shared_res/pdf/FDICI_2005.pdf, 14. 3. 2009.
- CIA – The *World Factbook*. (2011). Dostopno na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>, 5. 1. 2011.
- Deutssch, Anthony. Financial times. 2011. *Indonesia raises rates in inflation fight*. Dostopno na: <http://cache.ft.com/cms/s/0/eaced49a-3033-11e0-8d80-00144feabdc0,s01=1.html#axzz1GajIZSCF>, 3. 3. 2011.
- Eghbal, Media. (2008). *The next 11 emerging economies*. Dostopno na: <http://www.euromonitor.com/the-next-11-emerging-economies/article>, 14. 3. 2009.
- Emerging markets. (2010). Dostopno na: <http://www.emergingmarkets.org>, 10. 12. 2010.
- GlobalEDGE™. (2010). *Market potential index*. Dostopno na: <http://globaledge.msu.edu/resourceDesk/mpi/>.
- Heakal, Reem. (2009). *What is an Emerging Market Economy?* Dostopno na: <http://www.investopedia.com/articles/03/073003.asp>, 16. 9. 2009.
- Izvozno okno. (2010). *Podatki o državah*. Dostopno na: [http://www.izvoznookno.si/Podatki o državah](http://www.izvoznookno.si/Podatki%20o%20drzavah), 23. 9. 2010.
- JAPTI. (2011). *Poziv k izrazu interesa za udeležbo v okviru gospodarske delegacije v Indijo, junij 2011*. Dostopno na: <http://www.japti.si/index.php?t=Event&id=264&l=sl>, 15. 3. 2011.
- Jurše, Milan. (1997). *Mednarodni marketing*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Li, Chuan. (2009). *What are emerging markets?* Dostopno na: http://www.uiowa.edu/ifdebook/faq/faq_docs/emerging_markets.shtml, 13. 3. 2011.
- Media, Eghbal. (2008). *The Next 11 emerging economies*. Dostopno na: http://www.euromonitor.com/The_Next_11_emerging_economies, 11. 3. 2009.
- Morozov, Sebastijan. (2010). *Ocenjujemo, da rastemo po najvišjih možnih stopnjah rasti*. Dosegljivo na: <http://www.dnevnik.si/objektiv/1042385215>, 16. 3. 2011.
- Naglič, Alenka. (2009). *Primerjalna analiza tržnih potencialov dinamičnih trgov BRIIVC*. Magistrska naloga. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Nuredini, Luki. (2009). *Letos bo za 42 odstotkov manj naložb*. Dosegljivo na: <http://www.dnevnik.si/poslovni-dnevnik/1042300143>, 13. 9. 2010.
- O'Neill, Jim. (2001). *Building Better Global Economic BRIC's*. Dostopno na: <http://www2.goldmansachs.com/ideas/brics/building-better.html>, 3. 3. 2008.
- Pivk, Alen. (2007). *Vietnam – nova azijska zvezda ponuja priložnosti tudi slovenskim družbam*. Dostopno na: http://www.izvoznookno.si/tema_tedna/?id=6339, 16. 4. 2009.

18. Pivk, Bojan. (2010). *Jugovzhodni azijski tigri vabijo z velikostjo trgov in hitrim razvojem*. Dostopno na: http://www.izvoznookno.si/Teme_tedna/Jugovzhodni_azijski_tigri_vabijo_z_velikostjo_trgov_in_hitrimrazvojem_14033.aspx, 13. 2. 2011.
19. Prahalad, C.K. (2006). *The fortune at the Bottom of the Pyramid: Eradicating Poverty Through Profits*. New Jersey: Wharton School Publishing.
20. Qiao, Helen. (2008). *Global Economics Paper No: 165. Vietnam: The Next Asian Tiger In tha Making*. Dostopno na: <http://www.vn-investor.info/GS%20VN%20next%20Tiger%204-08.pdf>, 17. 8. 2009.
21. Sirkin L. Harold, James W. Hemerling and Arindam K. Bhattacharya. (2008). *Globality: competing with everyone from everywhere for everything*. New York: Business Plus.
22. Sloexport. (2011). *Podatkovna baza slovenskih izvoznikov*. Dostopno na: <http://www.sloexport.si/default.asp?LanguageID=1&MenuID=10>, 1. 3. 2011.
23. Statistični urad Republike Slovenije. (2010). Dostopno na: <http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>, 14. 8. 2010.
24. Svetličič, Marjan. (2009). *Strategije nastopa v regijah prihodnosti; hitro rastoči trgi*. Dostopno na: <http://www.google.si/search?hl=sl&ei=XqI2StLsDM3Fsgb8tpCnCQ&sa=X&oi=spell&resnum=0&ct=result&cd=1&q=svetli%C4%8Di%C4%8D+strategije&spell=1>, 2. 3. 2010.
25. The Economist. (2010). *Top 40 emerging markets in the world*. London, 5. 11. 2010, str. 5–6.
26. Vijay, Mahajan and Banga, Kamini. (2006). *The 86 percent solution: How to Succeed in the Biggest Market Opportunity of the next 50 Years*. New Jersey: Wharton School Publishing.
27. Willson, Dominic. (2003). *Dreaming with BRIC's: The Path to 2050*. Dostopno na: <http://www2.goldmanscahs.com/ideas/brics/book/99-dreaming.pdf>, 4. 5. 2010.

Alenka Naglič je diplomirala na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru, smer Mednarodna ekonomija. Magistrski program Ekonomske in poslovne vede je nadaljevala na Ekonomsko-poslovni fakulteti, kjer je trenutno tudi študentka doktorskega študijskega programa. Področja njenega raziskovanja so usmerjena predvsem v študije produktne in tržne diverzifikacije. Zaposlena je kot tržna analitičarka.

Alenka Naglič graduated from the Faculty of Economics and Business' international economics programme at the University of Maribor. She continued her master's degree studies at the Faculty of Economics and Business, where she is currently a student in the doctoral programme. Her research interests are mainly focused on product and market diversification. She works as a market analyst.